

Iraa

Leveled

Wolayttatto Doona

Ha gujo nabbabo maxaafay Yuu Essi Eyidiyappe (USAID) beettida miishshaa maaduwan Seev Ze Chiddirenee (Save the Children), Luxettaa Moconayne Tohossa Dalgga Manttiya Luxettaa Beeroy issippe hashetin giigidi attamettidaagaa.

2009 M.L.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Save the Children

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Iraa

Kifilee 4

Saaminttay 20

Leveled

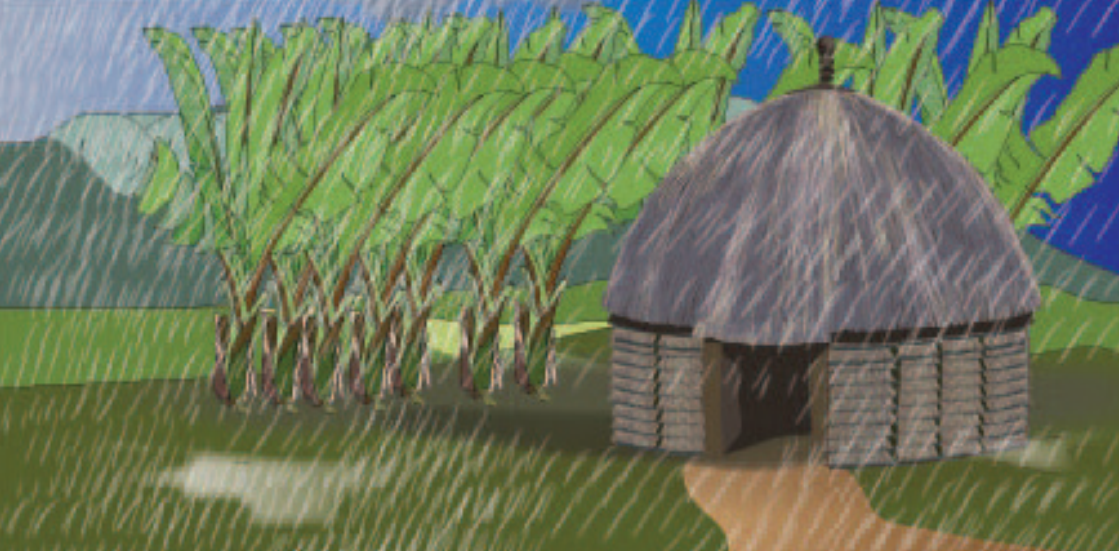

Luxissiyageetussi Kaaletuwa

Naati nabbabuwa doommanaappe kase misiliyanne huuphe yohuwa
bessidi nabbaboy odiyoba malana mala oychchite. Nabbabi simmidi
wurssettan de'iya oyshata zaarana mala oottite.

Nabbabuwappe kasetiya Mali be'o Oyshaa

Huuphe yohuwanne koohuwa bollan de'iya
misiliya xeelliyo wode ha nabbaboy ay odanaba
milatii?

Shemppuwa 1: Geluwa

Iray asawu, mehiyawu maatawu mittawu keehi koshshees. Iray koyenna shemppuwara de'iya meretay de'ees gaana danddayettenna. Hegaa gishshawu layttan layttan asay, mehee, mittaynne maatay wodiya naagida iraa koyees giyogaa. Iray wodiya naagidi bukkennaba gidikko asaanne meehiya duussay, maataynne mittay ubbay qohettees.

Iray bukkikko cora pulttoti pulttoosona, shaafati kumidi goggoosonanne abbatu yesoy dari dari bees. Hegee qassi meeheenne asay uyanawunne meecettanawunne waayettennan haattaa ba de'iyo

heeran demmanawu danddayssees. Hegaa bollankka bittaa gidдон de'iya haattaa yesoykka guuxxennan adussa wodiya gam"ana danddayees.

Iray bukkiyo wode badhdheesay gакkees. Badhdheesan qassi mule asay ba gaden dумma dумma kattaa zerees. Ha zerido kattay qassi gакkiyo wode kallidi meesinne bayzzidikka miishshaa demmees. So mehetinne wora meheti maatay diccin kallidi sulsso maataa moosona. Iray asawunne mehiyawu kalo giyogaa. Iri de'ikko namisay asaanne mehiya qohana danddayenna.

Hagaadan koshshiya iray waani merettiyakko, dумma dумma iray immiyo maadoti aybakkonne ha iraa xayssana danddayiyabati ha maxaafan qanttan qonccissana. Hegaa bollankka iray keehi darikko gattana danddayiyobati aybakkonne qanttan qonccissana. Iray dariyo wode qohuwa gattenna malakka oottana koshshiyobata erissana.

Shemppuwa 2: Iray Merettiyo Ogiya

Iray merettanaadan keehi maaddiyagee awaa ayfiya. Awa ayfee abbatunne shaafatu bollan shemppidi ho'anaadan oottees. Ha haattaa bollati ho'iyo wode pentto malay eta bollaappe denddees. Ha penttoy qassi sa'aappe haakkidi pude denddees. Ha pude biidaagee shaaarawu laamettidi irxxi irxxi bees.

Penttoy haattaa bollatuppe xalaala gidennan mittatuppenne maatatuppekka denddees. Mittatinne maatati haattaa bantta xaphuwa baggaara demmoosona. Ha xaphuwara demmido haattaappe

amaridaagaa bantta hayttan de'iya xoo'iyara kare yeddoosona. Hegeekka qassi pude biidi issippe dagattidi shaara gidees.

Ha shaafatuppe, pulttotuppe, abbatuppe, mittatuppe, maatatuppe denddidi pude biida shaaray issippe shiiqidi dagattees. Ha shaaraa irxxatettay qassi gujji gujji bees. Irxxatettay gujji gujji biyo wode shaaray guutta tottiya medhdhi medhdhidi bees. Ha tottee issippe gayttidi ira gididi sa'aa guyye simmees.

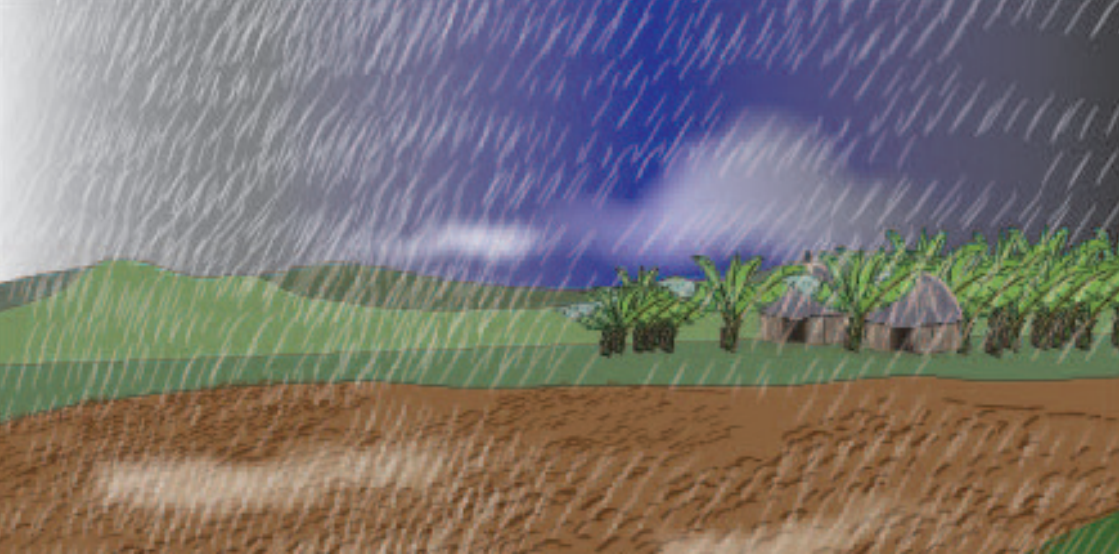
Daro sohuwan shaaray heeraanne deriya kammidoogaa be'ana danddayeettees. Ha shiiqida shaaray keehi irxxi irxxi biyo wode irawu laamettidi guyye bukkees. Hegaa giyogee saluwappe duge nuukko bukkiya iraa denddoy sa'aappe gidiyogaa akeekana danddayeettees.

Daro asay saluwappe duge bukkiya iraaanne sa'aara gaytotettay baawa giidi qoppees. Iray merettana mala maaddiya penttoy denddiyo abbaappe, pulttuwappenne shaafatuppe gidiyogee erettidaba.

Hegaa bollankka mittatinne maatatika iray merettana mala maaddiya penttuwa immiyageeta.

Hagee qassi iraanne mittaara, maataara, shaafaara, pulttuwara, abbatuura ay keena gaytotettay de'iyakko bessees. Hageetu bollappe denddiya penttuwa awaa gaasuwan denddidi shaarawu laamettidi ira gididi nuukko simmees. Hegaa maaran bukkiya iray qassi asaa, mehiya, mittaa, maataa kalissidi ushshees.

Hegaa gishshawu iraanne mittaa, maataa, shaafaa, abbaa dummayidi asay xeellana koshshenna. Issoy issuwara waanidi gayttiyakko bollaara qonccidaagan akeekana danddayettees. Iray merettana mala away awaxxana koshshees. Iray merettenna mala qassi haattaa bollati, mittatinne maatati de'ana koshshees. Issoy xayikko haray de'ana danddayennaagaa etassi de'iya gaytotettaappe akeekana danddayettees. Hegaassi issuwa issuwappe dummayidi xeelliyogee gamma xeela gidenna.

Shemppuwa 3: Iraa Go''aa

Hegaa maaran merettida iray sa'an wodhdhiyo wode dumma dumma go'aa immees. Asay goshshaa goyyidi kattaa zeriyogee iray de'iyoo wode gidioyogee erettidaba. Iri xayikko goshshaa giyobi de'ana danddayenna. Gadiya goyyana danddayettennanne kattaa zerranne tokkana danddayettenna.

Iray de'ikko shaafati, pulttotinne abbati melokkona. Daro heeran boniyan daro shaafati, abbatinne pulttoti meloosona. Ha boniyan melida shaafati balggoy gakkio wode qassi zaaridi kumoosona. Gaasoykka balgguwan iray daridi bukkio gishshaassi

meliyo qaadi baa. Ubba he wodiyan cora pulttoti yaan haani kiiyiyogaa doommiigoosona.

Iray maataa, mittaa, kattaa dichchees. Nu heeran boniyaninne balgguwan de'iya dummatettaa ubbaykka akeekana danddayeettees. Boniyan maataay mittay melees. Balggoy gakkiyo wode qassi zaaridi aacoosonanne diccoosona. Heeray ubbay aaciyanne dicciya mittan kumidi puulattidi xeellanawu lo"ees.

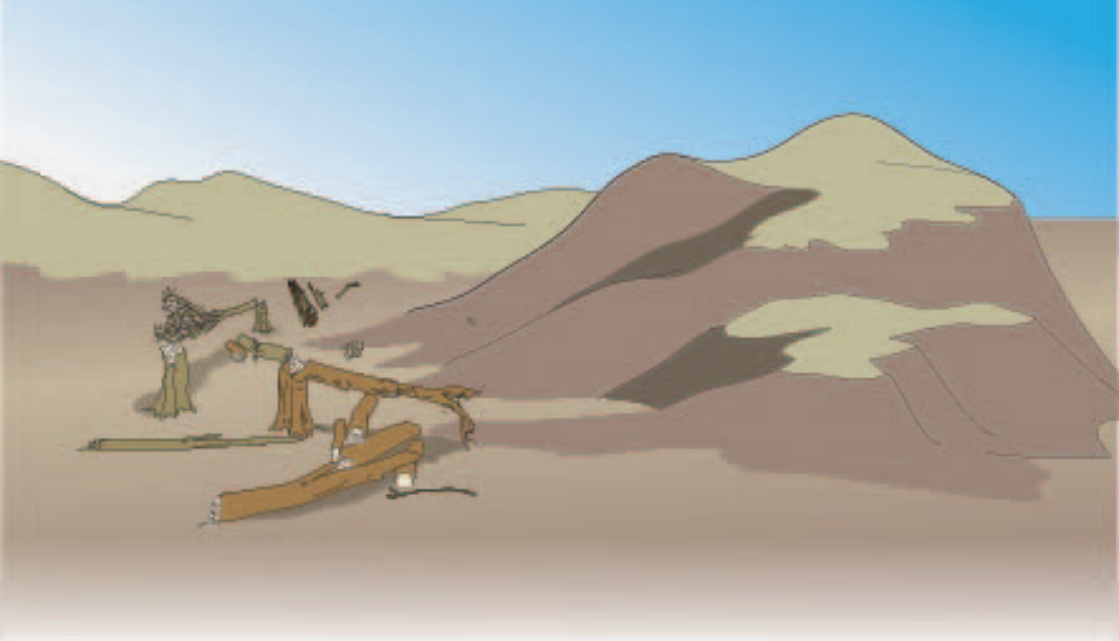
Hagee qassi maataa miya soonne wora mehetussi injje hanotaa medhdhees. Mehetussi gidiya miyo maataa balgguwan demmana danddayeettees. Wora mehetikka maanawu haniya maataa gidin mittaa ayfeta waayettennan demmoosona. Balggoy so mehetussikka injje hanotaa medhdhees. Hegaappe denddidaagan wora meheti maataa koshshaa giidi hara sohuwakka betokkona.

Iraa haattaay uyanawukka maaddees. Iraa haattaa asay shiishshidi uyanawukka go'ettees. Iraa haattaa penttissidi woykko loyttidi xillissidi uyanakka

danddayettees. Maayuwa meeccanawu, qumaa kattanawunne mehetakka ushshanawu maaddees. Keettaa pittiyoy wode baanay denddenna malakka caccafanakka danddayettees.

Iraa haattaa so gidдон go'ettanawu iray bukkiyoy wode wogga otuwa woykko kere malaa karen wottidi dagayana danddayettees. Iray bukki makkin moorettena mala soo ekkana koshshees. Hegaa bollankka iray baynna wodiyan biittay melenna malakka ollaa aassi bookkidi iraa haattaa dagayana danddayettees.

Iray bukkikko abbatu yesoy guuxxenna. Hegge qassi haatta gidдон de'iya meheti xayenna mala oottees. Abbatuuninne shaafatun de'iya moleta milatiya haatta gidдо meheti de'ana danddayiyoy gidiya keena haattay de'iyoy wode giddiyogee erettidaba. Yaaniyoy gishshawu asay, mehee, mittaynne maatay suurenne injjetiya biittan de'anawu iray keehi koshshees.

Shemppuwa 4: Iray Xayssiyabata

Qommo bagga shemppotun iray ay keena maaddiyakkonne xeellida. Iraynne biittaykka issoy issuwara waanidi oykettidi uttidaakko qoncciiis.

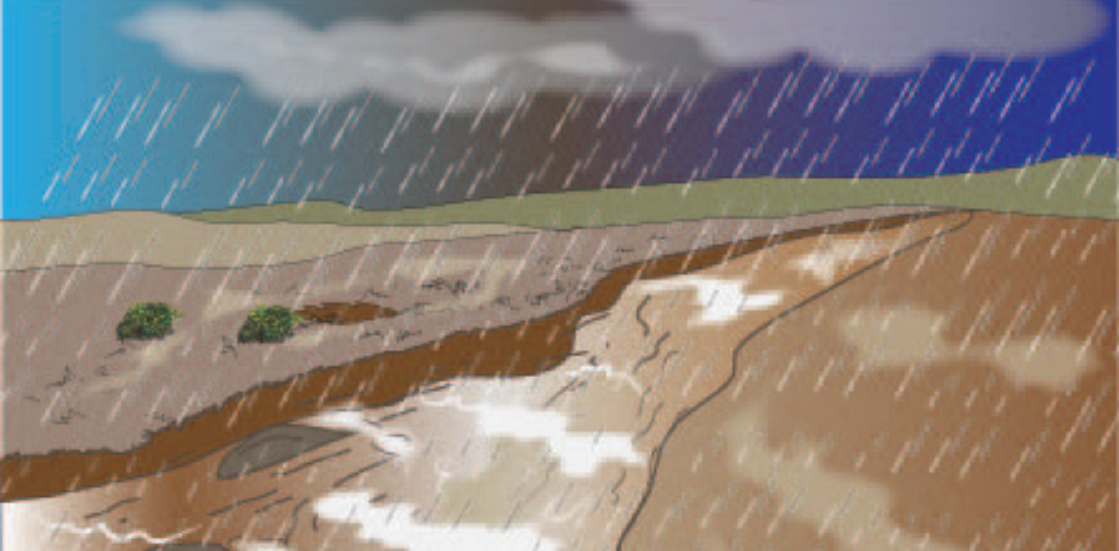
Hagaa keena maadoy de'iyo iraa xayssana danddayiyabati aybee? Ha shemppuwan iraa xayssana danddayiyabata qanttana xeellana.

Iray xayana mala oottiyabatuppe issoy mittaa heeraappe qanxxidi woykko xuuggidi xayssiyogaa. Iray buukkanawu penttoy demettiyoy mittaappe

gidiyogee koyro shemppuwan qoncciiis. Mittay heeran xayikko iraykka xayi xayi bees giyogaa.

Hegaa xalaala gidennan mittay qeexettichchidonne xuugettiichchido heeran iraykka wodiyan bukkenna. Badhdheesan iraa naagishin yeennan attiigana danddayees. Hegge qassi wodiya naagidi kattaa zerenna mala oottees. Kattaa qassi wodiyan zerennana xayikko namisawu aatti immanaagee qonccidi erettidaba.

Hegaa gishshawu mittaynne iray keehi oyqqettidi uttidosona. Nu heeran de'iya mittay barkka coo eqqidi uttidaba gidennan iraa duussaaranne xayuwara oykettidi uttiis. Hegaa asay ubbay erana koshshees. Ero kanchche gidennan eridoogaa heeran heeran oosuwan peeshshana koshsheesinne eridoobaakka hara asaa erissana koshshees. Mittaa nuussi de'iya mehetudan loyttidi oyqqana bessees. Issi mittaa qanxxikko hara puutiya he mittaa sohuwan tokkidi diccana gakkanaashin loyttidi naagana koshshees.

Shemppuwa 5: Daro Iraa

Issitoo issitoo wolqqaama iray bukkana danddayees. Wolqqaama iray bukkikko qassi iita di'oy merettana danddayees. Hegaa mala di'oy qassi keettaa giddo gelidi asaa bollan iita qohuwa gattana danddayees. Zerettida kattaakka meeccedi ekkidi baana qaaday keehi aaho.

Hegaadankka wolqqaama iray bukkiyo wode sagada sohuwan de'iya biittay woddana danddayees. Hegee qassi keettaanne zersetta katta kammidi mela kessana danddayees. Kaameenne asay hemettiyo ogiya xayssana danddayees. Biittay woddiyo heeran

de'iya asay aybinne hanenna giidi co"u giidi xeellana koshshenna.

Hegaa mala wolqqaama iray bukkiyo wode denddiya di'oy qohuwa gattenna mala naagettana koshshees. Mittaa tokkiyogee hegaa mala qohuwa di'oy gattenna malakka maaddees. Hegaappe aadhdhidi miittaa tokkiyogee biittaykka woddidi asaa qohenna mala keehippe maaddees.

Hegaa gishshawu asay bantta heeraa de'iya biittaa hanotaa loyttidi eranne akeekana koshshees. Wolqqaama di'iyoo denddiyo ginaa shaakkidi iita qohuwa gattennan de'ishin diddiquma giigissana koshshees. Woddiya sohaykka de'ikko shaakkidi he heeran mittaa tokkana koshshees. Gaasoykka mittaa xaphoy biittay woddenna mala cuucumidi oykkees. Hegaadan oottidi wolqqaama iray bukkiyo wode denddiya di'oy gattiyo qohuwappe attana danddayoos.

Shemppuwa 6: Dashettaa

Iray asaassi, mittawu, mehiyawunne maataassi immiyo go'ay keehi daro. Issoy issuwarakka keehi oykettidi de'oosona. Iray mittaappenne maataappe denddiya penttuwan merettidi nuussi guyye simmidi bukkees. Hegaa xalaala gidennan shaafatuppe, pulttuotuppenne abbatuppe denddiya penttoykka iray bukkana mala gita beeraa bessees.

Iraappe demmiyo haattan gadiya goyyidi kattaa zereettees. Iraa haattaa uyanawu, meeccanawu,

meecettanawunne duma duma so giddu oosuwawu go'ettana danddayeettes. Iray shaafatinne pulatti melenna malanne abbatu yesoykka guuxxenna mala oottees. Mittayne maatay dalqqa dalqqidi diccana mala maaddes.

Hagaa mala maadoy de'iyoo iray nuuni xeellishin xayy xayy baana danddayees. Nuuni akeekennan xayikko loyttidi bukkiiya iray xayin iita metuwa giddu gelana danddayoos. Wodiyann bukkina katta zeridinne tokkidi payya duussaa de'iyogaappe attana danddayoos. Asay medhdhiyo mooruuwan mehiya qohanne bazzotettay aakki aakkidi baana mala oottiyo qaaday keehi daro.

Iray xayenna mala mittaa tokkana koshshees. Issi mittaa qanxxikko he sohuwan hara mittaa tokkidi dichchana koshshees. Iray mule xayiiyo xekkaa gakkennan de'ishin haara beegottana koshshees. Hachchippe doommidi issoy issoy baappe naagettiyyaba polana koshshees.

Yaaniyo gishshawu qeeri naati heeraaninne bantta keettaa matan tokettida puuteta xunqqananne shoddana koshshenna. Hara naatikka shoddenna mala zorana koshshees. Melenna malakka haattaa ushshana koshshees. Hegge qassi macca attuma geennan ubbay oottiyo ooso. Qeeri naati banttawu dichchiyo mittay eta keettaa matan de'ikko keehi lo'o.

Hegaa bollankka heeraa naati issippe gididi mittay qanxxettenna mala oottiya citaakka medhdhana koshshees. Hegaadan oottikko issi keetta xalaala gidennan issi heeran cora mittay de'ana mala oottees. Hegge qassi naati bantta heeran wodiya naagida iray de'ana mala oottoosona giyogaa.

Hegaadan issi heeran de'iya naati hara heeraa naati oottido lo'o oosuwa be'ana koshshees. Bantta lo'o meeziya haraatussi shaakkidi etikka haraatuppe lo'o meeziya demmana koshshees. Yaatidi aaho bittan mittay corattidi de'ana mala ootteettes giyogaa. Yaatikko iraa wodiyan demmidi ubbayka metootennan de'ana danddayettes. Iray xayoppo!

Meeziya

A. Kaalliya oyshata nabbabuwān keten"ada zaaruwa imma.

1. Iray waani merettiyakko qanttan qonccissa.
2. Iray immiyo go'ay aybee?
3. Iraanne mittaa gidḍon de'iya gaytotettay aybee?
4. Wolqqaama iray gattana danddayiyobay aybee?
5. Mittaa tokkiyogee aybissi maaddiyaba milatii?

B. Kaalliya oyshata nabbabuwāninne ne buzo meeziyan keten"ada zaara.

1. Iray bukkiyo wode ne heeran asay aybaa aybaa oottii?
2. Wolqqaama di'oy ne heeran meretti erii?
Merettin ne heeraa asay ay oottidee?
3. Ha nabbabuwappe nena maalaalidi qofay awugee?
4. Iray xayenna mala ne heeran ay oottuutee?

